

Representantforslag 230 S (2021–2022) om tiltak for økt bemanning i skoler og barnehager – innspillsnotat fra PBL

Det er i den senere tid tatt flere initiativ med sikte på å jobbe målrettet med høyere kvalitet i barnehagene. Dette er gledelig. PBL støtter forslagsstillernes intensjoner om å styrke satsingen på kvalitet i barnehager. Samtidig er det viktig at arbeidet med å utvikle høyere og jevnere kvalitet i barnehagesektoren blir så helhetlig som mulig, og ikke reduseres til enkelttiltak.

Gode barnehager er viktige for barn her og nå. Gode barnehager styrker barndommens egenverdi.

I barnehagen får barn leke og utforske verden omgitt av andre barn og støttet av ansatte med høy kompetanse på små barns behov og utvikling.

Både internasjonal og norsk forskning slår dessuten fast at årene fra 0 til 6 år er helt avgjørende for barns utvikling, og at gode barnehager har en positiv innvirkning på alle aspekter av denne.

Barnehager med høy kvalitet har positiv innvirkning på:

- barnas sosiale kompetanse
- evne til selvregulering
- andre grunnleggende ferdigheter blant annet i regning og språk

Gode barnehager bidrar til å redusere frafall senere i utdanningsløpet, øker sjansen for å delta i yrkeslivet som voksen og minsker behovet for sosiale tjenester.

Barnehager med høy kvalitet er også spesielt viktig for barn fra levekårsutsatte familier, sårbare barn og barn med særlig behov for tilrettelegging.

Utviklingen etter barnehageforliket

Barnehagesektoren har i de snart 20 årene som er gått siden barnehageforliket vært i en rivende utvikling. I perioden 2002-2012 ble det bygget ut 90.000 nye plasser. Om lag seks av ti nye plasser ble etablert av private barnehager, mens kommunene sto for resten.

Per 15. desember 2021 hadde 134.360 barn plass i kommunale barnehager, mens 133.391 barn hadde plass i private barnehager.

I 2018 ble den første bemanningsnormen innført, med krav om maksimalt seks barn (over tre år) per ansatt i barnegruppene. Samme år ble pedagognormen skjerpet slik at det maksimalt skal være 14 barn (over 3 år) per barnehagelærer i hver barnehage.

Tall fra Utdanningsdirektoratet viser at 99 prosent av de private og kommunale barnehagene følger bemanningsnormen.

Minst like mange private som kommunale barnehager oppfyller også pedagognormen. Men ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet mangler det om lag 2.200 barnehagelærere på å oppfylle normen uten dispensasjon i alle barnehager.

Fra kvantitet til kvalitet

I årene etter barnehageforliket handlet mye om å bygge ut kapasiteten og sikre barnehageplass for alle.

De siste årene har vi registrert en tiltakende interesse, heldigvis også politisk, for kvaliteten i barnehagene. Forskning har avdekket at det er for store forskjeller mellom de gode barnehagene og barnehagene som ikke er fullt så gode.

Både Solberg-regjeringen og Støre-regjeringen har satt i gang arbeid med overordnet barnehagestrategi, der barnehagekvalitet står sentralt.

Forslagsstillerne føyer seg slik inn i rekken av politiske krefter som ønsker å bidra til et løft for barnehagesektoren.

PBL er grunnleggende positiv til alle initiativ som kan bidra til høyere og jevnere kvalitet i barnehagene. Forutsetningen er at tiltak må være finansiert fra dag én, for alle barn og barnehager.

Private barnehager er mer enn klare til å bidra, men må ha rammevilkår som setter dem i stand til å innfri forventningene om høyere og jevnere kvalitet i sektoren. Det er lite rom for kvalitetsutvikling når en tredel av de private barnehagene drifter med underskudd.

I 2022 er den økonomiske situasjonen i private barnehager ytterligere forverret, blant annet på grunn av vedtatt kutt i pensjonspåslaget. Dessverre medfører det at det i dagens situasjon er urealistisk å heve kravene til kvalitet, uten at det først kommer på plass nødvendige endringer i finansieringssystemet.

Så er det viktig at initiativene som realiseres politisk er en del av en helhetlig kvalitetsstrategi. Her må strukturelle mål og prosesskvalitet henge nøye sammen.

Skal nye kvalitetstiltak ha en ønsket effekt, er det dessuten avgjørende at de innrettes på en måte som ivaretar private barnehager likeverdig med kommunale barnehager.

Ny pedagognorm

Ett av tiltakene i representantforslaget er det imidlertid liten grunn til å vente med.

Forutsatt samtidig og likeverdig finansiering, støtter PBL målsettingen om å styrke pedagognormen til 50 prosent barnehagelærere i alle barnehager.

Dette har gjennom flere år vært et mål som PBL har jobbet for. Det er også et mål et økende antall politiske partier har tatt til orde for.

Ettersom det også tar tid å rekruttere studenter og utdanne barnehagelærere, er det god grunn til allerede nå å gi tydelige politiske signaler om en opptrapping på dette området.

At det fortsatt mangler mer enn 2.200 barnehagelærere på å oppfylle dagens norm uten dispensasjon i alle barnehager, bør ikke stå i veien for dette.

Det utdannes i dag flere barnehagelærere enn dem som slutter i jobben. Fremskrivninger fra Statistisk sentralbyrå (SSB) fra 2021 indikerer at det kan bli overskudd av alle typer lærere i årene som kommer. Aller mest gjelder dette barnehagelærere, der tallene, som selvsagt må tolkes med forsiktighet, viser et overskudd på 20.000 i 2040.

SSBs fremskrivning gir i så måte politikerne en historisk mulighet som de kan gi klare signaler om at de ønsker å gripe.

Samtidig er det viktig både å sørge for samtidig og likeverdig finansiering i alle barnehager, og å gi barnehagene tilstrekkelig med tid til å oppfylle nye krav.

Finansiering er nødvendig i og med at veldig mange barnehager allerede drifter på kanten av hva som er økonomisk forsvarlig.

Tid er nødvendig fordi det fortsatt er en god del barnehager som enten ikke har klart å finne kvalifiserte søkere til å oppfylle dagens norm, eller som har oppfylt normen på dispensasjon.

En styrket pedagognorm kan, i tillegg til å løfte kvaliteten, være et viktig bidrag for å styrke mangfoldet i sektoren.

I dag skal barnehagene ha maksimalt seks barn (over tre år) per ansatt og maksimalt 14 barn (over tre år) per barnehagelærer.

Særlig for små barnehager er dette et regnestykke som ofte ikke går opp.

En styrket pedagognormen til én barnehagelærer per maksimalt 12 barn, vil øke de minste barnehagenes muligheter til å få bemanningskabalene til å harmonere med barnetallene.

Fagarbeidere

PBL er også positiv til en økt satsing på fagarbeidere. Gode fagarbeidere er en verdifull og viktig del av den samlede kompetansen og bemanningen i barnehagene.

I debatten om tiltak for å styrke kvaliteten i barnehagesektoren, har PBL tidligere tatt til orde for å etablere en egen barnehagefagarbeiderutdanning. En slik spissing av utdanningen vil gi fagarbeiderne i barnehagene enda høyere og mer relevant kompetanse i samspillet med barna, og også gjøre dem til enda bedre støttespillere for de pedagogiske lederne.

Slik vi ser det, er det naturlig at en eventuell innføring av fagarbeidernorm sees i sammenheng med etableringen av en slik utdanning.

Dersom det – nå eller senere – er politisk flertall for å innføre en fagarbeidernorm, bør innfasingen skje gradvis. Det er viktig at en fagarbeidernorm ikke tvinger barnehagene til å kvitte seg med verdifull realkompetanse som erfarne og engasjerte assistenter sitter på.

Det er også avgjørende å sørge for at alle barnehager, uavhengig av størrelse og geografi, har forutsetninger for å oppfylle en slik norm. Blant annet må det være systemer som sikrer alle tilgang på, og kapasitet til oppfølging av, lærlinger.

Prosesskvalitet

Det er fornuftig å sette strukturelle mål for å sikre minstestandarder som barnehager ikke kan gå under.

Men kvaliteten i en barnehage kan ikke alene måles i om barnehagen har 5,8 eller 6,0 barn per ansatt, eller om ansattgruppen har 52 eller 48 prosent barnehagelærere.

I tillegg til strukturelle mål, mener PBL at også prosesskvalitet bør vektlegges i arbeidet med kvalitetsutvikling.

I tillegg til å ha nok ansatte med riktig kompetanse, må barnehagene være dyktige på organisering av arbeidet. Hvordan de ansatte bruker tiden sin og hvilke roller de har, kan skille en god barnehage fra en mindre god. Barnehagene må sikres kunnskap og ressurser til å kunne utvikle seg og det tilbudet de gir til barna.

I denne sammenhengen er det viktig at god forskning om prosesskvalitet går hånd i hånd med de strukturelle målene som politisk kan vedtas.

Ny overordnet strategi

PBL er grunnleggende positiv til forslag som sikter mot å få høyere og jevnere kvalitet i norske barnehager.

Samtidig mener vi at det oftest vil gi best resultater dersom ulike tiltak blir vurdert i sammenheng, og i en helhetlig strategi.

I juni i fjor ble barnehagestrategien fra Solberg-regjeringen lagt frem. Den sittende regjeringen vil nå erstatte denne med en ny overordnet strategi.

Om punktene i representantforslaget ikke skulle få flertall i Stortinget, er det naturlig at de blir med videre som innspill til dette arbeidet.

Historien om barnehagesektoren har vist at private barnehager har vist både evne og vilje til å påta seg store oppgaver på vegne av felleskapet.

Gitt bærekraftige, likeverdige og forutsigbare rammevilkår er vi trygge på at private barnehager også i fremtiden vil bidra til å innfri høye ambisjoner på vegne av barna i barnehagene.

Om PBL (Private Barnehagers Landsforbund)

PBL er Norges største interesse- og arbeidsgiverorganisasjon for private barnehager, stiftet i 1993.

Barns beste er grunnleggende for PBLs arbeid med å øke kvaliteten og verdiskapningen i våre medlemsbarnehager.

PBL har 2.100 medlemsbarnehager med om lag 35.000 ansatte. PBL-medlemmene driver barnehager over hele landet, i 215 forskjellige kommuner.

Våre medlemmer er ulike i eierskap, størrelse og innhold. Medlemsmassen benytter alle organisasjonsformer.

Vennlig hilsen

PBL

Jørn-Tommy Schjelderup
administrerende direktør

E-post: jorn@pbl.no

Mobil: 97 52 38 21